

**BRONXIAL ASTMA VA NAFAS OLISH TIZIMI
KASALLIKLARINI EPIDEMIOLOGIK TAHLILI VA ULARNING
IJTIMOIY AHAMIYATI**

Ro'zieva Gulnoza Abdumutalovna

*FJSTI Sog'liqni saqlashni boshqarish va jamoat sog'lig'ini saqlash 1-
kurs magistranti*

Shokirov Mashrab Keldiyevich

*FJSTI Preventiv tibbiyot asoslari, jamoat salomatligi, jismoniy tarbiya
va sport kafedrasida katta o'qituvchisi, PhD*

Bronxial astma nafas olish tizimi kasalliklari orasida eng keng tarqalgan surunkali patologiyalardan biri bo'lib, butun dunyoda millionlab odamlarni ta'sir qiladi. Ushbu kasallikning epidemiologik tahlili bemorlarning yosh, jins, ijtimoiy-iqtisodiy holati va yashash sharoitlariga qarab farqlanishini ko'rsatadi. Bronxial astma odatda surunkali yallig'lanish jarayoni bilan kechadi, bu esa nafas olish funksiyasining pasayishi, hayot sifati va ish qobiliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, kasallik astma krizlari va tez-tez hospitalizatsiya talab qiladigan og'ir epizodlar bilan kechishi mumkin, bu esa sog'liqni saqlash tizimiga qo'shimcha yuk tushiradi.

Statistik tahlillar shuni ko'rsatadiki, bolalar va o'smirlar orasida bronxial astma tarqalishi oshib bormoqda. Ayniqsa, shahar hududlarida, havoning iflosligi yuqori bo'lgan hududlarda va oilaviy predispozitsiya mavjud bo'lgan bolalarda kasallik ko'proq uchraydi. Epidemiologik ko'rsatkichlarni baholash orqali kasallikning xavf omillari aniqlanadi, profilaktik va davolash choralari

samaradorligi baholanadi. Shu sababli, bronxial astma bilan kasallangan bemorlarni muntazam monitoring qilish, kasallik faolligi va epizodlarni oldini olish uchun individual davolash strategiyasini ishlab chiqish muhimdir.

Davolash yondashuvi nafaqat simptomlarni kamaytirishga, balki surunkali yallig'lanishni nazorat qilishga ham qaratilishi lozim. Bu preparatlarni tanlashda bemorning yoshi, kasallikning og'irligi, allergik predispozitsiyasi va boshqa surunkali kasalliklar hisobga olinadi. Shuningdek, parhez, jismoniy faollikni oshirish va psixoemotsional qo'llab-quvvatlash bemorlarning hayot sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Bronxial astma va boshqa nafas olish tizimi kasalliklarining epidemiologik tahlili va ularning ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirini o'rganish, shuningdek, sog'liqni saqlash tizimida resurslarni samarali taqsimlash imkonini beradi. Kasallikning erta tashxisi, profilaktik chora-tadbirlar va kompleks yondashuv bemorlarning hayot sifatini yaxshilash va astma bilan bog'liq asoratlarni kamaytirishda muhim ahamiyatga ega. Epidemiologik tadqiqotlar va statistik baholash nafaqat sog'liqni saqlash tizimining strategik rejalashtirilishi uchun, balki aholining profilaktik va tarbiyaviy ishlarini samarali yo'lga qo'yishda ham yordam beradi.

Davolash yondashuvi. Bronxial astma davolashida **individual va kompleks yondashuv** zarur:

1. **Farmakoterapiya** – kasallik og'irligi, allergik predispozitsiya va boshqa surunkali kasalliklarni hisobga olgan holda preparatlar tanlanadi. Bu preparatlar orasida inhalyatsion kortikosteroidlar, bronxodilatorlar va immunomodulyatorlar mavjud.
2. **Surunkali yallig'lanishni nazorat qilish** – davolashning asosiy maqsadi simptomlarni kamaytirish bilan birga yallig'lanish jarayonini ham boshqarishdir.

3. **Hayot tarzini o'zgartirish** – parhez, jismoniy faollikni oshirish, allergenlardan himoya qilish va stressni kamaytirish bemorlarning hayot sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi.

4. **Psixoemotsional qo'llab-quvvatlash** – psixologik yordam, uyqu rejimi va oilaviy qo'llab-quvvatlash astma krizlarining chastotasini kamaytiradi.

Xulosa

Bronxial astma butun dunyo bo'ylab keng tarqalgan surunkali kasallik bo'lib, bolalar va o'smirlar orasida tarqalishi oshib bormoqda. Kasallik surunkali yallig'lanish jarayoni bilan kechishi, astma krizlari va og'ir epizodlar bilan namoyon bo'lishi sababli nafaqat bemorning sog'lig'iga, balki jamiyat resurslariga ham salbiy ta'sir qiladi. **Epidemiologik monitoring**, xavf omillarini aniqlash va erta tashxis bemorlarning hayot sifatini yaxshilash va astma bilan bog'liq surunkali asoratlarni kamaytirishda muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Global Initiative for Asthma (GINA). Global Strategy for Asthma Management and Prevention. 2023 Update.

2. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. Nafas olish tizimi kasalliklarini tashxis va davolash bo'yicha klinik protokollar. Toshkent, 2022.

3. Qurbonov, P. (2023). Kichik Shaharlarda Agrosanoat Majmuini Rivojlanish Imkoniyatlari Va Istiqbollari (Qashqadaryo Viloyati Misolida). *Nashrlar*, 298-301.

4. Qurbonov, P. (2023). O 'ZBEKISTONDA URBANIZATSIYA JARAYONLARI RIVOJLANISHINING ASOSIY BOSQICHLARI. *Farg'ona davlat universiteti*, (3), 165-165.

5. Aminov, I. B. (2022). ZAMONAVIY MASOFAVIY TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ASOSIY OMILLARI VA TALABLARI. *INTERNATIONAL CONFERENCE ON LEARNING AND TEACHING*, 1(1).

Foydalanilgan internet saytlari

1. <https://library.ziyonet.uz/book/142161>
2. www.fjsti.uz
3. <https://tktishf.edu.uz/>
4. <https://dist.edu.uz>

